

Sygn. akt I CSK 238/09

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 października 2009 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Kazimierz Zawada (przewodniczący)

SSN Antoni Górski (sprawozdawca)

SSN Wojciech Jan Katner

w sprawie ze skargi Skarbu Państwa reprezentowanego przez Komendanta Powiatowego Policji [...]

o wznowienie postępowania

w sprawie z powództwa A.A.

przeciwko Skarbowi Państwa reprezentowanemu przez Komendanta Powiatowego Policji [...]

o zapłatę,

zakończoną prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego,

z dnia 10 marca 2005 r., sygn. akt [...],

przy udziale Prokuratora Apelacyjnego

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 15 października 2009 r.,

skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 12 czerwca 2008 r., sygn. akt [...],

uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu, pozostawiając temuż Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Sąd Okręgowy w W. wyrokiem z dnia 26 maja 2004 r. zasądził od Skarbu Państwa – Komendanta Powiatowego Policji [...] na rzecz powoda A.A. 545.080,75 zł odszkodowania za szkodę wyrządzoną przez funkcjonariusza policji, który wydał osobie nieupoważnionej zdeponowane w komendzie policji procesory komputerowe Intel Pentium II w ilości 775 sztuk, stanowiące własność wspólników spółki cywilnej H. A.A. i H.K.

Apelacja pozwanego od tego orzeczenia została oddalona wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 10 marca 2005 r.

W dniu 23 maja 2005 r. pozwany Skarb Państwa wniósł skargę o wznowienie postępowania w tej sprawie, wskazując wykrycie nowych okoliczności, które mogły mieć wpływ na wynik sprawy, a z których strona pozwana nie mogła skorzystać w zakończonym postępowaniu. Okoliczności te miały wykazać fikcyjny charakter faktur VAT przedstawionych przez powoda A., którymi potwierdził, że był właścicielem zaginionych procesorów komputerowych.

Wyrokiem z dnia 12 czerwca 2008 r. Sąd Apelacyjny oddalił skargę i obciążył pozwanego kosztami zastępstwa prawnego. Sąd ten spośród zawnioskowanych przez stronę dowodów przeprowadził jedynie dowód z przesłuchania w charakterze świadków H.K. i A.M. W ocenie Sądu zeznania pierwszego świadka poddają wprawdzie w wątpliwość legalność posługiwania się przez powoda fakturami na nabywane towary, ale nie dają podstaw do stwierdzenia, że faktury na konkretne zaginione procesory, za które zostało zasądzone na rzecz powoda odszkodowanie, zostały zdobyte przez niego w sposób nielegalny. Z kolei do obciążających powoda zeznań świadka M. Sąd podszedł krytycznie przede wszystkim ze względu na ostry konflikt istniejący pomiędzy nim a powodem, a także na niedostateczne sprecyzowanie towaru na który powód miał wystawione nielegalne faktury, w związku z czym, w ocenie Sądu, nie ma podstaw do przyjęcia

domniemania, że powód uzyskał niezgodnie z prawem, zaginione na komendzie policji procesory. Pozostałych wniosków dowodowych Sąd nie uwzględnił, uznając, że są one spóźnione, niedopuszczalne z tej przyczyny, że ich przeprowadzenie godziłoby w sposób niedopuszczalny w zasadę bezpośredniości obowiązującą przy ocenianiu wiarygodności i mocy dowodów, albo pozwany nie sprecyzował należycie okoliczności, na które miałyby być dopuszczone.

Wyrok Sądu Apelacyjnego zaskarżył pozwany, zastąpiony przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa. Zarzucił naruszenie art. 235 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., art. 235 k.p.c., art. 232 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. i w zw. z art. 293 § 2 pkt 3 Ordynacji podatkowej oraz art. 403 § 2 k.p.c. w zw. z art. 165 § 5 k.p.k. i wnosił o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Nie można odmówić racji przynajmniej trzem grupom zarzutów skargi kasacyjnej.

Jak wskazuje się w orzecznictwie, podstawą wznowienia postępowania na mocy art. 403 § 2 k.p.c. może być tylko obiektywna niemożność powołania w poprzednim postępowaniu określonych dowodów, które w tamtym czasie wprawdzie istniały, ale z przyczyn niezależnych od strony nie mogły być wtedy przez nią ujawnione (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 12 lutego 2004 r., V CZ 158/03. z dnia 6 kwietnia 2005 r., III CK 348/04, z dnia 24 czerwca 2009 r., I CZ 32/09, czy z dnia z dnia 10 lipca 2009 r., II CZ 30/09). Wychodząc z tych założeń Sąd Apelacyjny uznał, że skoro w sprawie niniejszej pozwanym jest Skarb Państwa, a postępowanie karne o posługiwanie się przez powoda fałszywymi fakturami prowadzone jest również przez agendy państwowe, to pozwany miał możliwość wcześniejszego zgłoszenia dowodów świadczących o tym, że powód w rzeczywistości nie był właścicielem zaginionych na komendzie policji procesorów. Rozumowanie to traci jednak z pola widzenia zasadniczą okoliczność, iż, tak jak w sensie prawnym – formalnym jest jeden Skarb Państwa, to jego działania podejmowane są przez wielką ilość *stationes fisci*. Jak trafnie zauważył Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 18 października 2007 r., III CZ 39/07 (OSNC – ZD 2008, nr 2, poz. 50) Skarb Państwa jako taki nie może znać

wszystkich faktów i dokumentów, znanych poszczególnym jego jednostkom. Dlatego ocena możliwości skorzystania ze środków dowodowych przez Skarb Państwa żądającego wznowienia postępowania odnosi się do jednostek organizacyjnych, które podejmowały czynności w sprawie zakończonej prawomocnym wyrokiem.

Jest rzeczą oczywistą, że obowiązkiem pozwanego Skarbu Państwa jest zorganizowanie sprawnego przepływu informacji pomiędzy poszczególnymi jednostkami, umożliwiające podejmowanie właściwych działań i decyzji. Dlatego też Sąd Apelacyjny powinien ocenić czy w sposób realny i obiektywny, przy prawidłowej organizacji pracy i przepływu informacji, możliwe było dowiedzenie się przez bezpośrednio zainteresowaną wynikiem niniejszej sprawy jednostkę policji lub jej jednostkę nadrzędną o prowadzonym postępowaniu przeciwko powodowi w sprawie posługiwania się fałszywymi fakturami i zapoznanie się z zebranymi tam dowodami. Dopiero dokonanie takiej oceny staranności działania umożliwi przesądzenie, czy zgłoszenie w niniejszej sprawie części dowodów jest spóźnione w rozumieniu art. 403 § 2 k.p.c., czy też nie.

Nietrafne jest stanowisko Sądu odmawiające dopuszczenia dowodów z protokołów zeznań świadków złożonych w innych sprawach, zwłaszcza, kiedy chodzi o świadków, których przesłuchanie jest obecnie niemożliwe bądź dlatego, że nie żyją (św. R.), bądź, że nie da się ustalić ich miejsca pobytu (św. B.). W takiej sytuacji dopuszczenie dowodu z protokołu ich zeznań jest jedynym rozsądnym wyjściem procesowym i nie prowadzi do obejścia zasady bezpośredniości przeprowadzania dowodu. Jak bowiem wyjaśnił Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 15 kwietnia 2005 r., I CK 653/04, niedopuszczalne jest oparcie się wyłącznie na zeznaniach świadków złożonych w aktach dochodzenia, gdyż wówczas prowadziłoby to do naruszenia wspomnianej zasady. Taka sytuacja w niniejszej sprawie jednak nie zachodzi, co czyni w tym zakresie uzasadnionym zarzut uchybienia art. 235 k.p.c.

Wreszcie nie można odmówić racji skarżącemu, który podważa decyzję Sądu o oddaleniu wniosku dowodowego o przeprowadzenie dowodu z dokumentów objętych tajemnicą skarbową, z uwagi na nieprecyzyjne określenie tezy dowodowej.

Jeżeli przedmiot tych dokumentów objęty jest tajemnicą, to wymaganie ścisłego określenia okoliczności, które mają być udowodnione prowadziłyby rzeczywiście do niedopuszczalnego naruszenia tej tajemnicy. Sąd zaś ma możliwość zażądania odpowiednich informacji od organów podatkowych na podstawie art. 298 § 1 pkt 5 Ordynacji podatkowej.

Rzecz jasna, na ogół nie można ocenić środka dowodowego przed jego przeprowadzeniem. Tym samym nie można też wykluczyć, iż przynajmniej część z dowodów, które powołano w niniejszej sprawie - stosownie do wymogów art. 403 § 2 k.p.c. - mogłyby mieć wpływ na wynik sprawy. Z tej przyczyn skargę kasacyjną należało uwzględnić (art. 393³ § 1 pkt 2 k.p.c. w zw. z art. 398¹⁵ k.p.c.). Postanowienie o kosztach uzasadnia art. 108 § 2 k.p.c.